

Кырал ырысыны эмда жерлеңи фйдалы хайырланыргыа

Ахыры, Аллы 1-чи беттеди.

Алай бла, Федералън бюджетте жерлеңи сатуудан тошкерик фйдалыны планы толтурулмаганды. 2007-2008 жыллада ол бир процентте, быйыл а 18 процентте толтурулганды. Битеу да бирге Федералън бюджетте 100 минг сом берилгенди. Болсада Управление жер юлюшледен 95-сн арендага бергенди (10,2 минг гектар). Федералън ижилде болгън жер эм ырысы бла байламлы право халыны хайырлануу юсонден айтганды. 2008-2009 жыллада управление 42 сюд проссуде, быйыл а 65-снде Россей Федерацияны сейрлерин кыорууды.

Докладчыга соруула кеп болгандыла. Арсен Канокос управление жерлеңи арендага чуз багысла бла бергенин эсгертгенди: «Сиз кыргозтен багыстага кере, аренда 300 сом болады республикада уа ол орта эсет бла минг сомга жетди. Башкыгыз алай улуу нежди?» Сергей Ашинов айтканганы кере, кырал ижилке болган жерле башха-башхадыла, ол санда эл юмлюк жаралуула, миллет паркы жерлери, мекилла ишлериндик жерле. Аланы багъалары аны ючюн башха-башхадыла.

Президент кырал унитар предпряттиле не халда болгандарын билгери сыйгениди. Аладан ючюсү, ол санда Нальчикде ортопедия ару, РФ-ни Саулук сактылау министрствосуни иелигиндедиле. КЪМР-ни саулук сактылау министри Вадим Бишув айтканганы кере, объектилер кырууларды жаңгылаа; аланы ишлерине ахча топусунлай берилди.

Арсен Канокос министрле аны профилерини бла ишлеңи федералън унитар предпряттиларны фйдалылыклары, халларыны юсеринден билдирюле этип, айны ахырына аңа бергери берюрганды. «Келир жыл бюджет ахча кытыкты саныргысы бла байламлы кырал предпряттига приватизацияга туюшеркиле. Аладан республикага керек болгандыны, сөз ючюн, ортопедия арада, кесибизге алып, аланы орунларды бирле башха ишле кырмазгача этерге керекби», - дегенди. Соруула дагыда

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.

Юбилей

Быйыл ноябрь айда КЪМКУ-ну педагогика колледжи кесини 85-жыллык юбилейин белгилегенин юсонден «Заман» газет билдиргенди. Озгана Байрым юню, аныг стипенди, университетте актовыл залыда улуу кыуачун болганды. Ары педагогика устазлары, студентле, бу окуу ююню эртте бошоганла, кырал кыуулукчула эм башха да келгендиле.

Барасби Карамурзов бла Байчеккулары Нина.

Аланы байрамлары бла Дагыстандан, Чеченден, КЪМКУдан келген делегация да алгышлагандыла. Ала, аны бла да кымыл, жылары, төпсеуери бла да саукулук да бергендиле.

Алгышшлаула, саугыла, гюлле да кеп эдиле

«Асса» сабий төпсеу ансамбль.

Кыуачуны ингири педагогика колледжи «Элегия» вокал ансамбли аханды. Омакы, ариу трируула бу окуу ююню гимнин жырлагыларынды. Жыйылганла алааа оковит тынгалгандыла.

Бизе бла сахнага КЪМКУ-ну ректору Барасби Карамурзов бла педагогика колледжи директору Байчеккулары Нина чыктыландыла. Барасби Сулейманович, бери келгенни алдарында сөйлешсе, аланы барысын да бу жарык байрам бла жорекден алгышлагандыла. Педагогика колледж республикада биринчи болуп ачылган окуу ююни санда болганын айтты, аны Къабарты-Малкъарны билли бергере салганын кымыны не энчилигин да чертгенди.

Нина Харуновна да: «Колледж тарыхы республикабызны тарыхы бла кыты байламады. Мында мингле бла адамла, билли алып, ёсуп келген жаш туюню юйретуге кылын салгандыла. Окутууда улуу торлеңюле бола тургъан кезюуде да педагогика колледж кесини даражасын туюшюргенди. Ол «устаз» деген аны жорюлтоу магыналы, борчул жумуш да болганын бу жолу сыйлаган жашлагыла бла кызлагы юйретгенди келери», - дегенди.

Андан сора Карамурзов университет сыйлы грамоталары бла бир кыуачун устаны саугалаганды. Байдаланы Сакнат, Созайлан, Фатимага, Шаколаны Хадисге да Барасби Сулейманович ырызлык кыгытайла бергенди. Педагогика коллективин,

аны ветеранларын, студентлерин КЪМР-ни Парламентини Председатели орунбарсы Татьяна Саренко да алгышлаганды. Бу окуу юю кесини ишн махтауга тийишли бардырганын белгилегенди. Ала ол жондан таймалаа бергенди билдирди. Татьяна Викторевна колледжи устазлары – Сабаччылы Валентина, Мадина Халишова, Людмила Маржохова, Ольга Боломазы – Парламентини Сыйлы грамоталары бла сауулаганды.

Кеп эдиле ол кюн алгышлау, бюсюрө, махтау сөзле да. Ахайд ала, аланы асламысы иги кесек заманын ичимде педагогика колледжге татамалык этип келген, педагогика имулану доктору Байчеккулары Нинага жораланган эдиле. КЪМР-ни Билим берю эм илиму министрствосуну атындан, Людига Дорохина сөйлешип, Нина Харуновнага, устазла Алтууланы Сакнатча, Алпайланы Фатимага, Тилланы Ханйге, Тубейланы Забитханга, Хархаланы Закиратга Сыйлы грамоталары бергенди.

Бизе бла сахнага Дагыстандан, КЪМКУдан, Чеченден келген кыонакыла чыктыландыла. Ала барысы да сауладе республикада кыуачуну бу окуу ююню байрамны алгышлагандыла. Къабарты-Малкъарда жашаганла мамырлык, саулук, насын сыйгереңини билдиргендиле.

Чеченден келген делегация ала аны жашларына бла кызылары на билим бергери улуу кымын салганын ючюн Барасби Сулеймановичге, урушдан сора жылда

да аны республикада методика службаны кыруалууна салганды улуу кымыны ючюн а Нина Харуновнага бу Билим берю эм илиму министрстволарыны Сыйлы грамоталары да бергендиле. Буйнаккдеги педагогика колледжини студенткасы Аймисей Мусаева бла Элистаны педколледжиден Цагана Насырова уа залдыла аны аруу ауздары, пластикалы төпсеуери бла да жуандыргыандыла.

Ингирде кеп устазлагыла, ветеранлагыла саугалама махтау, бюсюрө сөзле. Аланы санларынды Алпайланы Париса, Байсыланы Пейна эм кеп башкала да бардыла.

Кесерини устазларын а студентле да алгышлагыла. Аланы атындан колледжни студентине Люба Зинцова сөйлешгенди. Преподательле саулык, узак ёмор тилегенди. Аланы байрамларын келгенле ёспас этгенди. Андан сора студентле залда болган устазлагыла гюлле, саугыла да бергендиле.

Университетини «Амикс» жыр театры, «Каллисто» төпсеу театр, «Стимул» жыр кыуачун, Азрет Арамысов, КЪМКУ-ну сабий садны жорюген жашчыкыла бла кызыкчыла эм бириле да байрам жарык халда сөз эмда преподательлеңи келерин, кетюрююн орон, фахмуларын аяп кыюмгадыла.

МОКЪАЛАНЫ Зуура. Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзия алгыланды.

Байрам коңледе, колледжге келир, жорек ырызлыкларын билдиргери сыйгеме кеп эдиле. Ол а устазлагыла бошондык бехтемендиргенди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзия. Сурат авторнуу.

Аламат төрелеге кертчи бола

Ахыры, Аллы 1-чи беттеди.

Къабарты-Малкъарны Парламентини Председатели биринчи орунбарсы Руслан Жанимов милиция бюгюнлюкө жамауат жашауда тынчык болуруна, сактыларны кыуулук этгенин, аластыны ишаныглы таянчтык болганын белгиле. Ич ишлеңи министрствосуну энци составын депутаттары атындан байрамны алгышлаганды.

КЪМР-де Ич ишлеңи эм ич аскерде кыуулук этгенин ветеран органдарыны советини председатели милицияны полковниги Борис Думов бюгюнлюк жаш туюну, советини милицияны ахы төрелерини кертчи бола, кесини борчул бек жарыкты толтуруганын белгилегенди.

ветеранларын жанындан алаага хар заманга касйхатчылык этилгенин, кыагыруу болганын эсте салганды.

ЛУКЪМАНУ М.

Дата

Эсгертме таш салыннганды

Озган ыйкыны ахырында Огыары Малкъарга барган жолдагы тонельге жеткен жерде, Малкъар араб жол ишленгенге 125 жыл тогунагына аталып, эсгертме таш салыннганды. Ол унутулмазлык ишн белгисин орнатуу Къабарты-Малкъар кырал эл юлюк академияны преподаватели, чекленген жуупайлыгы болган «Интербетон» обществу директоруну орунбарсы Кюйгенланы Борисни эм чекленген жуупайлыгы болган «КПИ «Гермес» обществу производство болломонго таматасы Темикукуланы Шамшудинни башламчылыклары бла этилгенди.

Магыналы жолу тарыхы быйлады: Малкъар жамауаты (Улуу Малкъарны) 1883 жылда 26-чы декабрьде болган битеулю жыйылуунда адамаланы 65 ырыскыларны Зейлги Тарында Чегет эл - Кыштактар ара жолу ишлеңюю оную этилгенди. 1887 жылда 28-чи июньда Александр III патчыны буюрууну тийишлиликке ишануулук этилген адамла - Абайланы Аслан-Мырза, Кюйгенланы Геурги. Темикукуланы Омар - кыруулук ишлеңи башлаганды.

Аланы тамаларык аданы - Владикавказдан саудоггерчи Харамитини Муратаковун - 40 минг сом төлөгери айттып, жалга тузгандыла. Элигенден ачы жыйылгандан сора да, хар юйюрдун жол ишлеуде болушуругу адам чыксын деп тохташдырганды. Россей империяны правительствода да чачыруу ишлеге деп хабарысы 1293 пула (21180 килограмм) ушук от бөлкө.

Араб жол кыуачуны халда 1893 жылда 18-чи июньда хайырлангырга берилгенди. Ол ишле Терк областыны начичини Семён Канков. Начичик округун таматасы Дмитрий Бырбулов. Малкъар обществу старшинасы Айдаболланы Азор, эллине эм кыонакыла кыатышандыла.

ХОЗАЛАНЫ ФАТИМА.

Экология

Суу ызланы жагылары бегитилгенди

Табиягъатны хайырлангырга назордук этюу жаны бла федералън службаны департамента (Росприроднадзор) план бла Юг федералън округда бардырган кыуачулары итигорланы кере, КЪМР-ни Кыудуретини саклау эм табиягъатны хайырлангыру министрствосу ЮФО-да бек игиден бирине саналганды. Озган жайда Былымн, Псынабо, Псыганга, Экинчи Чегем, Тёбен Куркуж, Аргудан элдеде бла Майский шахарда суу объектилер бек кыруулук жерлеринде кыуулук келген черекле хата келтирмечч мадарга этилгендиле. Суу ызла төрөн этилгенди, аладан алындан топурак таш бла жагыла коюендригилгенди. Аны хайырындан кыуулук келген суула тыйгырчы сэт ётуп кетерча, жагъалага кыршы жер участкага эм жашау юйгеле хата келтирмечч болганды.

Ол эллине административларны башчылары министрствого тамаланган жумушла ючюн ёспас этюу писемлола жиберегенди. Суу ызланы 300 метр узундукта таш халга келтирюу жаны бла ишле Запрудке элде да тамалангыржыдыла.

Суурен ХАМДОХОВ, КЪМР-ни Кыудуретини саклау эм табиягъатны хайырлангыру министрствосуну пресс-службасы.

Жыл сайын битеу дунняны жолпарында аварияларда 1300000 минг адам ёледи. Специалисттени төрелерине кере, арт бек жылыни июнде аварияларда ырыскы кыоранч 5,5 триллион сом болганды.

КЪМР-ни Муслимларны дин управлеңисыны председатели Анас Пашкачевни, КЪМР-ни православныи килсаларыны Благочинныи протоерей Валентин Бобылёвну эм КЪМР-ни бла Нальчик шахарны баш раввини Леви Шабасени Къабарты-Малкъар Республиканы жоллада жорюгенлерине ЧАКЪЫРЫУ СЁЗЛЕРИ

Жыл сайын битеу дунняны жолпарында аварияларда 1300000 минг адам ёледи. Специалисттени төрелерине кере, арт бек жылыни июнде аварияларда ырыскы кыоранч 5,5 триллион сом болганды. Авариялары асламысы уа жолда жорюрун жорукларыны излемлери толтурулмагылары хатасинданды. Жоллада авариялары юч юлюштен бирин жаңгыдан водителе удостоверила алганыла этгиле. Ала уа жыл санлары 18-ден 30-га дери жаш адамладыла.

Быйыл 10 айны ичимде Къабарты-Малкъар Республиканы жолларында авариялары саны 2,9 процентте, алада ачылгандыны саны да 0,9 процентте азайганды деп айтыла эсе да, автотарияларда ёлгенлени саны уа 0,8 процентте ёсгени халды. Авариялардан жалаңда экономика эм социальн кыоранчча тошук кылмай, кеп аданын жашау юзюледи, саулуугу тас болады.

ООН-ну Генералън Ассамблеясыны 2005 жылда 26-чы октябрьден резолюциясыны тийишлиликке ноябрын ючюнчы юкюнде жоллада аварияларда ёлгенлени эсте тошюруно Битеудуниа юню белгилегенди. Быйыл ол кюн 15-чи ноябрьге тошгонди. Аны алай этилгенин магынасы быйлы улуу кыонакыла чыкхалкы энци бурбуда: битеу дунняда кюн сайын жоллада аварияларда юч минг адам ёледи эм 100 мингге жууук адам кыула табыды. Ёлгенлени, сакат болганыны асламысы уа жаш адамладыла. Быйлы битеуду юню бегитилуу баш мурасты, бир жанындан, аварияларда ёлгенлени эсгерюуде, экинчиден, аланы ахыларны кыагысы сөз берюуде, ючюнчюдөн, кыралны оңучуларны эсерине жолда жорюрун кыоркуусулугун жалчыгырга керекисин дагыда бир кере салыуду.

Статистика шаргла, жарысурга, кыра-

Адам эм аны кыялары

Ачшы ишлери, аруу тилдери, кызыкчылыгы бля кеслерин сойдоронлору тун элерибизде кблдюле. Алайана өлмөкт юкюлдө да кчуройдыла, колгоно сабында да бсдорюдө. Адамланы да сюедиле, кеслерни да сюидорө биедиле. Аладыла жашуну туттуругу.

Бююн бш халарын айтыркы ашлай отурулу адамладан бири Хушто-Сыртда жашайды. Ол Жонсоиланы Даутулу кызы Хуртуланы Зуриятды. Бююн аяне токсан бир жаш болды. Узак кетмей революция бла бир жылдык десек да жарар.

Атасы Дауут аты айтылган революционер Кылабелканы Солтан-Хамитни өнтлө шүбүз эди. Кеси да Киров бла таныш болганда. Аны революцияга чакыруу сөзлөрүн тыналагында. Болшөвкөкө жаны болуп кызыл аскеринин санында акыла бла уруш этип айланганда. Чечен урушка да баргында.

Кыйналып табылган насып

Даутулу кой бийчеси Гончарны Бораны кызы Налжан эди. Чечен тарихида тиширүлөдөн биринчи коммунист. Была онже тылга юйдөгиле болдыла. Онсегизинчи жылда уа Зурият тауады. Анга 5-6 ай болганда, этиге акъ аскерле киредила. Болшөвкөкө жаны сайлауыла тауадыла азал чекиде тебирейди. Дауут а аладан бири эди. Аны кесми табамгаында, акъла кыбаты Налжанны коюнуунда кыганакъ кызылчыгы бла илчашына сюейди. Эли чыгармалары келип, алай бла күтхардыла быланды.

Совет власть токташкандан сора Дауут районда торло-торло кылуукында ишлей келеди. Окму бек керек болганын иги биледи ол. Зуриятдан сора, жашлар бар эдиде да, барысан да окутуруп, устакыкыла алдырады. Зурият а Нальчико Лещиничи окутулу шахарчыкы тауады. Андан кыайткандан сора элде шконлу пионерлерине таматарык этип турды.

Аруу кызыкчылыгы, субай кызыны Хуртуланы Аначал жараттады. Олу сөгизинчи жылда экиси да бир юйор кзурайдыла. Былагы акъ кызы тауады: Кыралхан бла Майрусхан. Ата-ана да алагы кыуана, кионерин тынч-ырахат өтдөрө эдиле. Алай фашистке бизни кызыртыкча чабдыла. Аначал кызауатка кетеди. Ленинград тиркесинде Жукөв башчылык этген аскер бөлөмдө кыуулук этип турганды. 1944 жылы январьда уа Барнаулдагы госпитальдан кеси келеди ойолду. Серпешелден биринде аруу акшы адамсыз болмайды. Бирде кызаакы, бирде уа орусту кыуанчыла болуптур. Зурият атысы болган элге келеди.

Атасыны койоно жете тебирегенде, алайда көп адам көредү. Жуукуларындан бирлери өлүп, адамла андан жыйылган сунуп, кыокулуп жеринден табылмай кылады. Ала да, уа тиширүну танылмай, кырал болдыла. Сора Зуриятны анысы: «Ююндеги жыйрык мени кызымыкыдым да, жуулук да аныксы... Кеси уа ол ким болуп?» - дейди. Жыйинде Зурият атысы тогингенден, анысы кызын танылмай кылаган эди.

Аны кызындашлары кыармашкан жашыла эдиле. Эгерчири койордон кеслери болган жерге көнөрдүдө. Андан сора ачыкк, жалангычлык да уну-

тауады. Анда былагы дагыда юк кызы кошудыла: Люба, Ботакёз, Кеминат.

Азындан кыайткандан сора Зурият, жуууллары барды да. Тауа кетеди. Тогуз юй болуп, алайда жашай турдыла. Зурият бла Анабалга дагыда бир кызы тауады. Анга Зуухра атадыла.

Кёк-Ташча башха юйорлө келмегенден сора Дауут адмаларын Хушто-Сыртда көнөрдү. Аначал колхозда ийнек сауп турганды. Элде да уллу намысы жоройду. Зурият кой бийчеди. Была аты кызы бсдорюдө. Ала, бирер жерде окуп, билим аладыла, ишлейди. Аналарына ушганын аруу кызыкчылыгы, иш келюо кызыла көзге урунадыла.

Жете барганлары эрге чыгыдыла. Ала бирер жерде юйор кзурайдыла. Сабий-субойли болдыла. Ата-анга уа андан уллу не насып барды. Сабийлеринде, тауа кеткенден андан, Аначал бла Зурият жашай келеди. Кеминат сунмай турганда бляведи. Анга ачыу эте кетип, бир жылдан Аначал да дуниясы алышды. Дагында торло-торло сытуул бла кызыладан юночю алууды.

Зурият акылы тиширүду, сабыр адамды. Сауларына кел этидрө, бююнлюкө да Хушто-Сыртда жашайды. Биргесине уа тукулу Амманат. Анга да эки жашчыгы барды - Элар бла Астемир. Баш иеси уа Папашла ны Идирис. Кыарт амагга ала бек саккыдыла. Иш келюо алырды көрөшөдө.

Зуриятны сабырлыгында тууганына 23 болдыла. Бююнлюкө аны тудукларындан тууганылары араларында юйдөгиле болганыла окуна бардыла. Алары барысын да санаган юк жыйырмадан адамла болдыла. Оразда, кыурманда неда башха кыуанчыда ала келесе, Хушто-Сыртда уллу той барган сунарас. Он кой Зурият, өлгендерин, кезине тошоюруп, жарыган уа этеди сунуларына кырал, кыуанчыды.

Бююн Зуриятны тууган ююнодо. Келпе аны аруу алгышыла этөрө. Биз да, алгагы кошула, анга саулук-есенилик тежюйбө.

ОСМАНЛАНЫ Хайса.
СУРАТДА: Хуртуланы Аначал. Зурият кызылары эм тудукчуругу бла.

РЕДАКЦИЯНЫ КЪОНАГЫ

«Ата журтуму сыйлылыгын, татлылыгын да бусагата да толү сездим»

Бу ююнде бизге Тюрк Республикасы ара шахары Анкарадан сыйлы кыонак, тюзюн ойтанды уа, жерлесимиз Жыланыжы Адиляхан (Адиляхан Адилюлу) келгенди. Аны бла ушгыбызны басмалайбыз.

- Адиляхан, биринчиден, сүзсөн, кыууан бла кел бурунгу от жагана, тышп таушына, ана тилинде бешкыр тагытылган жеринге. Ата журтуну бла тобешкен чакыда, уауагыда, эсенине не окума билгенеримди айталыкчымыс, туура атылыкчымыс?

- Ата-бабаларымы жеринде, кертиси бла да, тюз да таурухладан, жомакылдан, эски халкы жарлаганды. Аны кеси кезе бла көрмеген не хазна анылапылар Кавказкыбызны былай аламылгызын, тамашалыгын да. Кыарт апаларыбыз, ынналарыбыз бизге, сабылыге, беш да Тауурада, кыуанчыла дасмандагы айтылгычымыз, башха журтадан айрымкыларын билдиргенлери, чертгенле тургандыла.

Алай гитте жаш-кышчукыла, айдай да, улайтын адамла жарлаган заттаны кыуанчыла туюнашымал окуна кыла эдик от замналда. Бююн а билдим, сөздүм, аныладым, ийнандым аны асылыгыны, сыйлылыгыны, татылыгыны да. Эсим ол кезде ююларымдан, бу ачырман армукулдан хайран, мас болганымды. Төлпөми уа көк бла тешгишпий хакды бу уауагыда.

- Тюрке уа кычан, кыядан, кыяды бла тошкенди сезми атамыз?

- 1905 жылда Кырачагыны Эски Жөгөтөй зилден кеткенди сюрюнгөтө мени кыарт атам атысы Апталаны (Апталаны) Адилягер, Алай мени тукуруму чакырган, жаратылган жери уа Чегем тарыны булгун эдиле. Кырачагы да андан көнгөнбиз. Тюрке уа Баш Юйюк элде жашаганбыз. Кырачагы тауулула элде, шахарыда жашысыз? Бир бирге билилери а аталымыз?

- Тюрке алай 13 эл барды: Бел Пинар, Кыя Пинар, Алпы Пинар, Акъ Хижир, Килпар, Доопал, Язылыр, Арпын Кырачагы, Чельла Хан, Эргюл, Чыргыч Кёй. Аладан сора да, Эмирлер, Орханче, Кониа, Эски Шихир, Афион, Токъат, Измир, Анкара шахарыда да бардыла бизникли.

- Сөн кесин а кыалай биийек билим алганыс, не усталыгын барды? Бусагата да кыяды ишлейсе, не бла корөшөсө?

Мени эки биийк билимим барды: Азербайжан, Германия ва, Голландияны, Белгиция, Сирия, Сауд Аравияда да жеткенбиз. Бир бирге биликлет эттеним, көк-кыулак болганы уа не уездим, не кенде да унутмайдыла тауулула.

- Сөн кесин а кыалай биийек билим алганыс, не усталыгын барды? Бусагата да кыяды ишлейсе, не бла корөшөсө?

Мени эки биийк билимим барды: Азербайжан, Германия ва, Голландияны, Белгиция, Сирия, Сауд Аравияда да жеткенбиз. Бир бирге биликлет эттеним, көк-кыулак болганы уа не уездим, не кенде да унутмайдыла тауулула.

- Сөн кесин а кыалай биийек билим алганыс, не усталыгын барды? Бусагата да кыяды ишлейсе, не бла корөшөсө?

Мени эки биийк билимим барды: Азербайжан, Германия ва, Голландияны, Белгиция, Сирия, Сауд Аравияда да жеткенбиз. Бир бирге биликлет эттеним, көк-кыулак болганы уа не уездим, не кенде да унутмайдыла тауулула.

китанын зарфха урады. Аны латин харфла бла тау тилге, тюрк тилге да көчөргөнем. Кесин да грамматика жаны бла анализ эттеним. Мени кандидат диссертацията да Асыланы Лукъман жажини «Китабо Муоршиндин-Ниса» («Тиширүлүгү да дин жаны бла жол») деген китаныы жораланганда, Ада Мечиланы Кязим жажини «Ийман-Исламы» да басмаланганды.

Бююнлюкө докторантураны окууну тамамлаганым. Бусагата-«Революцияга да дерик Кырачага-Малк-ара адабият» деген доктор диссертациям да алпап-жазыды. Бу ишде уа мени Семениланы Кыалтаруу, Шауайланы Даутуу, Кыокарчаланы Кыасюотун, Джанбикеланы Аппаны, Кыргызстанданы Исламыны, Акъбайланы Исламыны, Хачираланы Юсюенди (1905 жылда жазгылыр асыл жолдарымды), Мечиланы Кязимни, Семениланы Исмайлыны жазганым кыуанчылыгымын билдиргенди.

- Мыйна, бизде уа не зат жетишпейди, тышымдан кырачагында?

- Не да игиди, не да тапды дөргө болуктуду. Алай узаксыдан, көнгөндө келген жерлерибиз буюкмыкы солчура, кыуауу элден тышымдан кыонак кой болууга керекди. Ол, баям, эски тау элчилик ушаса, табыркак боллукч сунам. Аны ишленгенле, кыонак-байла, кырачагында да бз тилиндек сөлөшчире, тау дөргөтөн, кыуакында да азыкчы окуна ююлошо болсалы, айдай да, андан да иги. Аш-суу да бизни эски, бурунгу халларыбызга ушасалы уа, бепри бек көп адам кетир эди.

- Бизни окуучуларыбызга айтыр жүрөк сезюон а бармыды?

- Болмай а Берекет, кыюлай, насып, билим, бирлик, кыуанчы, ийнанылуу да тежеиме эгечтериме, кыарындашларыма. Жаман кибик кыран Кырачагайга, Беш да Тау элге!

БЕППАЙЛАНЫ Муталип,
жашуну.
СУРАТТА МАМАЛЛАНЫ Алий
агындаы.
СУРАТДА: (солдан онгнга)
Апталаны Адиляхан, Бейпапыланы Муталип.

САУЛУКЪ

Тонгуз грипп сезонуну ыхтыра башлаганды

- Росиейле А/Н1N1 гриппден өсө, сезонлу штампладан көп уулана тебирегендиле дегенди Рососейни саулук саклау ам социалны айнытуу министрини орунбасары Вероника Скворцова. Бизге андан кыалай хата жетерге болуктуду?

Министерствода болган шартлагы кере, озган жылдык битеу арууганланы араларын да тонгуз грипп жугканына 75-80 процентин туткандыла. Көртөди, былай черткеге каратыла ол шартла жаланды вирусология лабораторияларда этилген анализдер сора белгиле болгандыла, аланы уа стационарда жатхалананд аладыла. Тонгуз эм төрөли грипплени жапкыл формаларындан арууганына асылмысы юйрөлдөкө багыладыла, аламан анализлери бир киши да алайды.

Болсада, тинтилсе ачыккаларанарчы, жаны штаммы отурусуду, конкуренттерин хорларгына жорешеди. Ол торлою ишини врачла жакы от полушарында, алайда кышы болган заманда сезонлу эпидемияны кезуюнда эслендирди. Баям, ол торлою иш бусагатада сөвөр полушарында да башлана турды, терк эм отурусуда халда барлыксыды, вирус да терк торлениридикди.

Министрини орунбасары айтакчы, бизни врачла жапкыл гриппини бир-бир энчиликлеринде да эслендирди. Аладан бек биринчи белгиле кыураак жетпели сарнардан, токорокто кыан да көнөрюно боллуктуду. Аруугкына асылмысында, төрөли белгилелден сора да, көпторони болкылануу, кыусуу эм өтүү дөргөна осол белгиле да тебирегендиле. Тонгуз гриппден өлюнюо көрюмюдо алыкы сезонлуккыда аламан анализлери көп киши да алайды.

Болсада, тинтилсе ачыккаларанарчы, жаны штаммы отурусуду, конкуренттерин хорларгына жорешеди. Ол торлою ишини врачла жакы от полушарында, алайда кышы болган заманда сезонлу эпидемияны кезуюнда эслендирди. Баям, ол торлою иш бусагатада сөвөр полушарында да башлана турды, терк эм отурусуда халда барлыксыды, вирус да терк торлениридикди.

аргы керекди.

Бу аруудан кыуорууланууды кыайымды маздары көп адамла жыйылгыла мекмаланы ийлеринде медицина масканы ийлеринде. Алай жерлөгө тюкюлене, театры, кинозалы, библиотекела, транспорт эм башха жерле саналдыла. Былай затты эзде туугузу: масканы жалдыда бир кере хайрыландыла жарайды. Юйге келгенден сора уа аптекадан сатылып алынган масканды толуктолон жүрүнуңкыла алап, кир-чычык жыйылуучу жерге атыгыз - аны тыш жанында вирусла жыйылтуу туугруга боллуктудула. Кесигиз юйде жарышдырган (маргаладан бек азындан 8 кыат этилген кызырчыкыла алап) масканыны экинчи кере хайрыландыр ючюн, маншакында бек уллу температураны сууда жууруга да бек исси итмү бла эки жанында да дезинфекция этерге керекди.

Врачла юйретедиле

Канадалы врачла аруудан кыуутлууну бу торлою амаларын хайрыландыргы рекөменди этилди. Ким билери, ала сизге да керек болупла.

1. Тузу суу бля (бир стакан жыы сууга чай кыашкыны жарымы бла бир хант туура атып) тамагыгызыны эм бурунуугуна жар кондон эки кере чайкыагызы. Ол торлою процедираны водоронун перекисини кыуаусуз раствору (аптекада сатылуучу 3-процентли раствор) бля 3-4 кере эттерге да жарайды. Ол торлою мадарла вирусну тамакында эм буринда айнуундан кыуутлуктудула.

2. Бурунуугу тузулу сууда жибитилген кыайт патломла эм тампонла бля терк-терк аруулай тургузуз.

3. Ачытылган сусуусланы-морсоланы, лимон атылган чайны эм исси сууну да кыард көп ичигиз. Мысты сусуула тузул кыюлота өлткөргөн вирусунан аш орундан жууула катардыла.

4. С витаминини цинк бла бирге кой сайын ичигиз, цинк витаминини адамны чарханда эриуюне сөбөпкит этеди.

5. Бегитигизге кыюларгызы бля бир заманда да тиймизги, аланы уа сапын бля неда деинфекция раствор бля не кыадар көп көре жууугуз.

«Известия» газетинде алынган басмаланды.

АЛИХАНЛАНЫ Эвелина.

Форум
Проектерин кыабыл көргөндиле

Дондаты Ростовце ЮФӨ-ну биринчи окутулу эление юносони конвенцияны ишини баштагыанды. Проектни жаш мураты - жаш изобретательланы аланы ишлерин жашыла бардырыгчы ошналары болганы бизнеслене бла биринчиден эди. Аны бла бирге Ростовце-Предпринимательство Юга России: инновация и развитие» деген ат бла тогузуучу халкыла арталы экономика форум да бардырылганы анды. Алай бла жаш жатгычыла кеслерини жаны проектерин көргөзгөндөн сора шпроекттерин жашауда бардырыгчы инвесторла изилуу жаны бля сунуу да алгыланды.

К.М.И. Инновация коммуникулация, жамауат биргиулене эмда жаш төлою ишлерин билим бла министерствоуну, Бизни беруу эм илму министерствоуну башламчылыклары бла конвенция били республикандан жаш адамла да кыатышканды эм кеслерини илму ишлерини тиймили кыуоруулагандыла. Биийк тау - геофизика институту бөлөмоню тамата илму кылуучусу Абшаланы Алайини - Технология зашчыты от радиацияны замороозок» деген илму ишини юсюо бля конвенция баш докладны КММЧ-ну студенткасы Абшарынын Марияна эткенди. Проект биийк тау-геофизика институту директоруну заместителю, профессор Абшаланы Магомети илму башчылыкы бла жарашдырылганды.

Аны бла бирге РАН-ны КММР-де илму арасыны информатиканы эм регионал управленияны проблемаларыны институту иле-иштерини ишлеринде да экич э бурунганды. Запимхан Назоено «Создание оптимального образца - работа автоматомашинки» Мурат Анекое - Организация производства Универсальной мультиязычной коллективов мобильных роботов с дистанционным управлением и системы управления» деген ишлерин көргөзгөтүлди.

Көрмөчюну кезуюнде юч проект да аланы жашауда бардырылганы. Марияна бля жаш объектуу жаны бля да предложения алгыланды.

Гриппни эки торлюсюно бир бирден башхалыклары

Гриппле	Биринчи белгилери
Төрөли	Башны арууу, санланы кыиануулары, кез инжилени аруулары, температураны 39 градуса дери эм андан өргө терк көтөрлюю, бурун сууну келиую эм жөтөл эти. Аруу кыиангына, төрөдө болганыча, 5-чи - 7-чи ююнде эм андан сора айланды.
Тонгуз	Аны жөтөл эти, ол заманда чыккыган токорокто кыан көнөрюно боллугу, шын эриуючу системаны ишлеую бузулуу, келию болкылануу, кыусуу, өтүү. Андан сора уа температураны терк көтөрлюю, башны арууу, бурун сууну аякылуу. Арууну кыиангына келиую (асламасында пневмония) 2-чи-3-ию конледө башланады.

«Иги неда аман деген не затды?»

Акылыбыз болмаганынаны ишлери жаны бла шахар комиссияны председателни, Нальчикини администрациясыны башчысыны заместители Галина Портованы башчылыгы бла бардырылган жыйылууда акылыбыз болмаганыла этген бузуклук ишлери, аны бла бирге уа аланы ата-аналары сабылгерини юйреттиге да контроль этуге тиийиш бля болмаганынаны ишлеринде ганды эмда керекти мадарла этилгенди. Акылыбыз болмаганыла этген бузуклук ишлерини тизмеси көп торлою: жамауат болган жерде аман айтып, сатп сөлөшүү, телефончаны ушбу иш кесф этуючю ичмилени ушуну дегенча тапсыз затла.

Ичгини ююсонден айтыкча, жыйылгыла ол затха артыкча э бургундыла. Комиссияны членлери бу шарт сейр эттиргенди: акылыбыз болмаганыла сора ичмилерини ююсонден юй протокол да Нальчикии шконларындын бирини бир классында окугыанла бла байламлы жарашдырылганды. Биз сюйөк, сюймөксек да, бу иште терпик сабилени ата-аналары бла бирге устазларында да барды. Ала он төрт жылларында кесф этуючю ичгини ичере жарамганыны акылыбыз болмаганылагыла заманында аныгыламанганды.

Артыкчада шконлу сабылө ол ичмилени бир торлою чармаусу сатып алганынлар чамландырганды. Росей Федерацияны замконна бек, онсегиз жыллары болмаганыла «апертивти» (спирти болган ичги) сатарга эки бөтөлкөнү берди. Бузуклук этгенде аллай жаш адамла бла байламы санкцияла (административе жууула ала биринчи кер тартыгыналары себепли) бек аз өлмөдө этилген асыры мушуксыз дөргүлө Алай комиссияны ишлерини эткен кер бузуклук этиле, жамауа тартуу алай мушуксы болмазыгында да айтыкчанды.

Бузукчуларыны жаш төлоюно ююсонден айтыкча, ала барысы да бирге ушайдыла: терпелиргенди сора ичмилерини ююсонден ларгандыла, экинчи кер алай этмөксө эс бергенди. Болсада терсюөн ата-анала сейр эттиргендери, аланы тапысы кылыкчылары комиссияны кесип кер келген членлери ачуулардыргандыла. Бегирекде кызыш шконда дөрсөрге жүрөмөгөн тиширүну кылыкчысызгына сейр этерди эди. Комиссияны председателни кеси аны алай тапысы нек жюрюотгенини сыптуучу ююсонден сорунуу аны анысы былайды деп тчю жууан бералмады. Бек сейри уа - жууан бени сабырлык бла тынч айталмагыны эди. Битеу да аны айтылханы сабийи анда окугубан битөулю билим берген учреденинде ишленгенге жалгын дау этиу койу байламы эрде.

Бу юйорде кызылары юйдөн кетип айланган кезуле болганыларды арда ачыккылганды. Аны уа кызы кыадай айланганды да билгендени. Бирде алай ата-аналарга кыарт турсам, алагы кеслерин тау жюрюотуюю ошонден дөргө бериге керек болуп, ушпада, деген оюмга келесе.

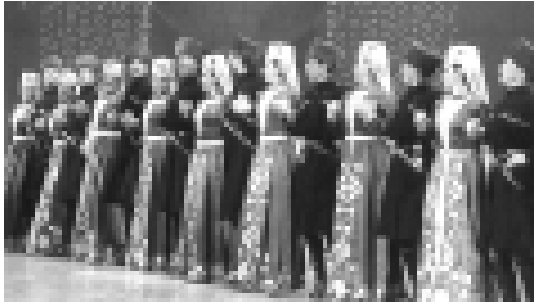
Алайды да, иги деген не зат болганын, аман деген не зат болганын жалаңда шөндююлө сабий биймедиле деп айтырча туюлюду.

Марианна ЧИПОВА.

Фестиваль

2008 жылда Татарстан Республикасы Набережные Челны шаарында «Сабан тойлары төгрү кызылчык» деген ат бля фестиваль бардырылган эди. Анга кытайшыгы бизни республикада Хасанинын Куйлунга дорецини «Басият» эм Нальчикде искусстволаны биринчи номерли школуну элдэ филлианы «Минги тау» тепсеу ансамблери да чакырылган эдиле. Ало конкурсу биринчи саугасына эм экинин даражалы дипломга тийишли болуп кыйтхандыла.

Быйыл жайда уа «Басият» Тюрке фольклор фестивалына да кыатышып, анда да макс таулу болганды. Татарстанда бардырылган фестивалда уа «Минги тау» Москвада болупк экини халкы арды фестивалына кыатышыгы эркилик алганды. Ол а октябрь айны ахыр номеринде бардырылганды. Аны кураганна анга «Тепсе, жырла, жаш Россия» деп атганда. Бизни сабийле Россияны регионларындын, жуукундагы эми узакдагы тыш кыраалардан келген төгөрлери араларында да айырлыгы болгандыла. «Бизге ара шархагы бардырылган». Анга конкурс биринчи саугасына эм экинин даражалы дипломга тийишли болуп кыйтхандыла.

«Басият» тепсейди.

СОПРУ
Сиз гриппден дарман салдырганмысыз?

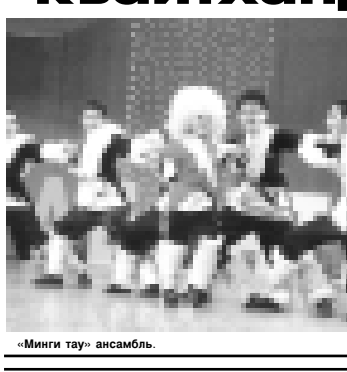
Башха жылда бля төгөлдигенде, быйыл сезон гриппден дарман салы эки айга олго башланганды. Аны салтуу жанга А/Н1Н1 вирус кесин танытханы бля байламдыла. Баш жонорен башта кыраалда андан да дарман салыуу башланганды. Ол маганыла ише адалга кылай э бурганна бийри мураты «Сиз гриппден дарман салдырганмысыз?» деген соруну аланы бир сорунуну бергенди.

АНАПЛАНЫ Альбина
«Росельхозбанки» Черек районда бөлмонюно бухгалтери:
- Кертижи айтханда, аны иосонден алыкка сагыш да этмөгөнө. Дарман салдырсам да болупк эди, алай, ишден чыккылып, поликлиникага барыргы заманын жоккубу.
МЫРЗАЛАНЫ Асият
Нальчики 28-чи номери школуну маляклар тийден бля литературадан устазы:
- Мен дарман салдырмаганма, салдырышым да тойлом. Неж дегенде андан кайыр барды деп анытханды. Быйылгы дери салдырып турганма, алай аны кюнчон аурумай да кыалмаганма.
Болсада бирини школда көп сабийлеге атаналарыны ырызыктылары бля дарман салдырдыла. Аны бля чокорип кыалмай, кюннегө көчтөр кер парталаны эни порошк бля ышыкыбы. Окуучуларыбыз, кесиби эки да гриппден сактыргы сагыбсыз.
ЖАНСОЮЛАНЫ Рустам
«Росприроднадзорун» Кызбарты-Малкыарда Управленийисны инспектору:
- Алыкка салдырмаганма дарман, алай салдырдым деп анытханды. Быйылгы сезон гриппден, керек болса уа, тонуз гриппден да. Мен анытхандым, анга уллу кыллоок этерге жерамайды.
КУРДАЛАНЫ Рашид
Кызыл келп устазы да этмөгөнө. Алай кими жашым биринчи класса барды да, анга школдо баш гриппден дарман салыргы эркилик тийелгенде.

УМАРЛАНЫ Келимат, юй бийне:
- Шендо грипптени иосорундан көп халдарла жорорюлоде. Бек кыраалдан, алай дарман салдырмаган бля ауругуна да болотды. Быйылгы тамызга жашыма сабий сакда прививка этмөктөгү, экини кюн окуна аурун, эки ыйканынчиде температурасы тошмай турганды.
Дарман салганнан сора кыйналганма, башха ауруда бля ауругуна да болотды деп азитимден да, кыраалдан этме. Аны сабийге быйыл не сабийлеге, не кесиме дарман салдырылгы тойлом.
ЕЛМЕЗЛАНЫ Оксана, «Цветочный рай» токеничи иyesi:
- Алыкка иши зат айтмаганды. Кийде да аллай кытайшыгы жоккуду. Эми ыйкыш Нурдан алга кыямыша школдо тонуз гриппден этерге эркилик тийелгенде, анга ырызкылыгы бермегенем.
Неж дегенде ол вакция чакырылганы алай көп болмайды, аданы чарчында аны кытайлы хайыры, хатапы болупчун алыкка иши билемди. Тонуз грипп бизге жетме эсеу! Сизон гриппден сабийге жолдо са бля сабий сакда дарман салыса дөсөлө уа, уллай дерик тойлоюм.

Балмагы ОСМАНЛАНЫ Аият хазырлганды.

Къанатланып кыайтхандыла

«Минги тау» ансамбль.

рырга ата-анала Муртазаланы Асият, Темиржанлыны Асият, предпринимательле Кырваланы Рашид, Тегуланы Илияс, Асанлыны Халимат, 16-чи номери орто школуну директору Кызайтырмазлыны Сюлемен эм устак коллектив, шахар Советни депутаты Моллаланы Алим уллу болушлук этгенде, дейди музыка школуну филиалыны директору Хозанын Марзипат.
Москвада фестивалына 22 кыла бля жаш баргандыла. Ала ара шархагы төрт тепсеу этгенде. Аладан экинин конкурсуну биринчи кесегинде кертоткенди. Жол узак болуп, арып-тата барганыларны, репетицияга жалаңда беш минут берилгенме, сахна гити-чи класска жоротелени лицензияле кылоу эди. Аны кюнчон а ариу суратлан номерле, омакк, жарык-викторина, спорт эришюле хазырлаган эдиле. Абдаланын алырнана ант эте, сабийле

Тырнаузу шахарда билим беруюно биринчи номери муниципальный учрежденисында уллу байрам болганды – Лицейни кюню. Бу кыуанчха аталып көп тюрло ише этилгенде.

АДАБИЯТ

«Минги-Тауну» бетлеринде

«Минги-Тау» журналы кезуюно бешинчи номери да чыккыды басмадан. Анда поэзия, проза да эркин берилде.

Бизни адабиятка, культуранга да багалы эки номеринде эни эс бөлгонгенди мында - акылман Казимины 150-жылгыны бля Укумаккулланы Танзиланы 75-жылгыны. Бизни белгилли постлеринде, жазычуларны бля критикаларына а кеселери оюмлары аланы иосорунден жазгандыла. Алары санында Кыулиланы Кыялтананы 1975 жылда Казимге атагын «Алтын сывазгызы», Отарланы Керим а 60-чы жылдына алында окуна акылманга жоралганын «Казими жуубасы» бля «Шыкысы». Ызы бля Танзиланы «Шайларна шайлар», Сау бол, Кызим - акызым! Малкыары махтау! Шайларны шайрай! О, закий халал таулу – дейди поэте кесими жоралурду. Аладан сора да, окуучу Шауаланы Хасанын, Фендиланы Салихи, Бейтланы Абдуллахи, Этчеланы Музафарды эм башхаланы Кыялини иосорунден жуорек жашуулар бля жазыпган стагыларын сойюп кырудык.
Казими юбилейи республикада көп белгиленгенди. Нальчикда бля Шыкыда уа унутулмазлык төбөшюлени ирилде куралгандыла. Байрамлы халда Укумаккулланы Танзиланы юбилейи да белгилениркиди. «Минги-Тау» журнал да кесими окуна көре алышпайды факулму постесисни. Кыулиланы Кыясыны, Топгуурланы Зейтуну, Бопкаланы Муталгани, Топкуаланы Жугъфары, Дордуланы Аскерни, Езденоланы Альберти, Хачим Кауфуны эм башхаланы алгыш сөлөри да назмуучу фамусуна табынуларны шагытлык этед.

О, закий халал таулу – дейди поэте кесими жоралурду. Аладан сора да, окуучу Шауаланы Хасанын, Фендиланы Салихи, Бейтланы Абдуллахи, Этчеланы Музафарды эм башхаланы Кыялини иосорунден жуорек жашуулар бля жазыпган стагыларын сойюп кырудык.
Казими юбилейи республикада көп белгиленгенди. Нальчикда бля Шыкыда уа унутулмазлык төбөшюлени ирилде куралгандыла. Байрамлы халда Укумаккулланы Танзиланы юбилейи да белгилениркиди. «Минги-Тау» журнал да кесими окуна көре алышпайды факулму постесисни. Кыулиланы Кыясыны, Топгуурланы Зейтуну, Бопкаланы Муталгани, Топкуаланы Жугъфары, Дордуланы Аскерни, Езденоланы Альберти, Хачим Кауфуны эм башхаланы алгыш сөлөри да назмуучу фамусуна табынуларны шагытлык этед.

Байрам

Лицейни кюню

Тырнаузу шахарда билим беруюно биринчи номери муниципальный учрежденисында уллу байрам болганды – Лицейни кюню. Бу кыуанчха аталып көп тюрло ише этилгенде. Бек сейриликтеринден бири уа – биринчи класска жоротелени лицензияле кылоу эди. Аны кюнчон а ариу суратлан номерле, омакк, жарык-викторина, спорт эришюле хазырлаган эдиле. Абдаланын алырнана ант эте, сабийле

ТИНТИЛЕ

«Акъ уу» арталлыда уу тойлоюду

Докторла хант түз уууду, бизге неча жылдан берн айтып турдылы.
Алои түзуюно иосорунден жонгу тинтисы кезуюно-леринде тогаштырылгын шарткагы көре уа, о кыоркутуу эторюк болуп чыккынды.

Хант түз – бизни жашауубузга бек керекке затты. Андан сора да, журналда Закишмиланы Хусеини айтылган артист Кучеялы Магометни иосорунден ставтысы эки « Чачаныгым укчаңда деген повесттен ююлгөн окургуба болукчу. Кь, Кь, накыланы Хасанын «Сабийни дунисын жарыгтан доктор аты ставтысы уа медицина имулану доктору Жетишланы Рашийти иосорунден. Мөдицинда ол көп ахчы башламчылыкка этип, аны бля не кыадар балагга болушханда. Алай бля атын иги бля да айтырганды.
Белгисизин, адабият милетины жашауучу кыоркуто. Ол кюзюде уа таркыны мудах, булушу да кезуилери эс тойлоюлде. Аладан сора окуучуну сактыгылары селипчир берилгенде журналда Журтубайланы Мактини чам халпарлары. Ала да жашаудан алынгандыла, аны себели, колго турганлай, сакташ да этиредиле.
Бизни кюр

нау проеккте 32 кырааны келечеринден биткисы да 20 минг адам кыатыштырылганды. Алай бля тогаштырылганды. Алай бля конде орта эсен бля 2,7 граммды 4,9 граммды дери түз ашпайды. Вречаланы бусугатады айхан рекомандациялары көре уа, сутканын ичинде тунуз 3 граммдын ичине тунуз 2 граммды койлоду, саугундуула кылуу болган адамга уа жалаңда бирграм. Неж дегенде тунучаркыбыздан арктык сууну керкиргекти шиктеди. Адимиляда гипертония, биорек, инсульт, инфаркт аурула алай бля да чыгышылды. АБШ-да айтылган рекомандацияга көре уа адам сутканын ичинде орта эсен бля 2,3 граммдын керек тунуз ашпайды керек тойлоюду.

Тинтилуге торло-торло культууралары болган эм башха-башха төрелени тутхан адамла кыатыштырылганды. Алары кыанларныда тунуз составына керек натрийи элементери көп кыалмай берилгенди. Анимиле оюмларына керек, кыалмай бир түз керек болупчун адамны чаркы кери тогаштырылгын эм аны тал пахта туну биледи. Чаркыбызны тузлулуугу кыалгыин даражада болупкы керектигин да, адамны температурасына, чаркыбызда болга-болга турган торло-торло процесине жалгызгандыла. Көп жылдадан берн бардырылган турган тинтилуге керктозгендери, тунуз хатасындан чыккыган ауруларны саны торло-торло кыалгында адамла тунуз кыалмай бир ашпайдыгына бля торлооний байламлы тойлоюду.

Ол тинтилуге кыалгыин адамла кыатталганы заран да колтирирге болукчула. «Жер башында жашаган бир-бир пемияланы адамлары сутканын ичинде жалаңда бирграм тунуз ашпайды, болсада алагы аны ичон уллу хата тошмейди, - дегенди ол. – Европада да тунуз аз ашаргы граждана ханза кыйнамай койгенинде».

«Известии» газетден.

ПРОБЛЕМА

Чырмаула чыгарган светофор

Арт кезюде кыралны, республиканы башчыларындан тебиреп жолда жоруюно кыоркуусулугуну кырал инспекторларына дери да авариялдан көп адам өлгөнү, ачыгыны да иосондот айналмай турдыла. Кертижи бля да, юбилей сайын бизде көп адам ачыды. Кун кытайшыгы синайды. Анга не мадар, не ама!

КыМР-де МВД-ны УГИБДД-сине койпатурлы службасыны кулуукчулары, кыстуу айланай, орманда, жолдада нызамны тогаштырыгы кереше эселе да, анга бонс салганын водителер, жашу адамга аз тойлоюлде. Алай жолда жоруюно кыоркуусулугуну сактайла не гиче чурумга, сылтуга да эс бурлуга геткенди. Аны айтылганы магандысы багылды.
Нальчикде автомашинаны саны алай көп болганды, бир-бир орманда ала сыйнып болмайды. Ол жаны бля Остеникка орманда болупкы артыкыда эс бурганды. Водителер Волный Аулун көпторунде тебиреп Ленин проспекте дери арада ортоткенди, ичи ала аурулардан кыоркуу бирлерини ызырдандан тохтап, тынгылан жерден кыуулмай, көп заманларын сак эттедиле. Алары бир-бирлерни төлөөмюри жетпей, жолда жоруюно жоруктарына тапмай кыалгыш эттедиле. Аны айтайлыгы сымлауларны иги омик этип карыгаргы керек болуп турды.

Башда сагынганымча, Остеникка орманда көп автомашинаны жорюгон ханза орман жоккуну Нальчикде, Волный Аулуну юсо бля келип быйлагы керек келгенди, бу орман Шогенчук атлы орманга дери этот светофор барды. Бек алыга бир бирлери ызыларын, минчакыла, тизилп келген ол кыадар автомашинаны Рабочая орманы мойюуно эдетворсига келип тохташдыла.
Нальчик дээрарат, алайга аны керети жоккуну. Ичине дээрарат Рабочая орман бля сагынтаны ичинде 5-6 автомашинандан көп эс болмаз. Кеси да бек кыдыкы: сол жанына, олгн жанына барсаң да, 200-300 жанын узакк болмай башмай кылады. Сора аллай орманга нөте керекте светофор. Экинчиден, ол тиреде көп адам жоруюна не школ, не болмын, не предприятие жоккыдула.

ЭСТЕРТИЛУУ

Чыраактарын жандырып жорюрюкюлде

ООН-ну Генеральный ассамблеясыны 26-чы октябрден резолюциясына тийишлиликте ноябрьни ичонюно ыйкы ичонюнде жолда аварияларда өлгөнүне эсте тогашуюно коню билеуичи коню белгиленди. Быйыл ол коню 15-чи ноябрьге тошоиди. Аны алай этилгенени магандысы быйыл уллу кыйыныкыга жаматуны эси белююду. Битур дунуна ичоню сайын жолдада 2 минг адам өледи, 100 минтинге жуукк адам кылууга бады.

Быйлап бушулуу коню белгилюе баш мураты – аварияларда өлгөнүнү эстертирүү.

Алайда шахар таба бир кезек көтөлгөн, Суворова орманда светофоры, даягында 100 метр барганыла, Кызбарты орманда светофорга келип тирелери ашыгышы водителери. Андан кыуулуп, Шогенчук орманга жетеле уа, бийги светофорду кыялыл жепти. Кун кытайшыгы синайды. Анга не мадар, не ама!

КыМР-де МВД-ны УГИБДД-сине на-чалкыны милетины толкенини АССР-де бардырган брисицинин биринде аны иосорунден окумулу айтканды. Ол кыраарды, оюнун этерик деген эди. Андан берн көп заман созу. Иги торланганды. Автомашинаны уа Рабочая орманга жете көлгөндей, светофор тохтап, аланы водителери заманларын боншакыга кыораткылай турдыла.

Даягыда быйлап бир шартны белгилегери оюме. Көп болмай Шогенчук орманда автоташкыла, тыгытайлы, улуу кылоолоноронди. Агытханын аскер каздарыны жаны мекямын ишлегени. Модон койно алында автомашинаны тоқтауусту жорюгон Шогенчук орманы көндөлөн кызыл, жаны журтчу сууну тарткында да, индени уа жаймыл кылышганды. Иги керек заканын ичине тойлоенди, башындан келген аны автомашинаны троллейбу, автобус алайдан өтпайми, неня водителени, пассажирни кыанлары булутганды, заманында ишлеген жерлерине жеталмай неня адам кыйналышганды.

Кыруучулук, жолда уа кыайл кермеи этипде аллай уллу орманга су коню аллай кыялы болупкы жазылыгы жетип турганды. Шахарны администрациясы койу уа алайдан 100 метрден узакк тойлоюду да Алай чурумла, кемчилликте кылдан келгени чактерле бармасала, жолда жоруюно жоруктарыны буюруклык этелгени саны не ханза азыасын.

ТЕМПОЛАНЫ Мухамид.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:
АЛИКАЛАНЫ Владимир, АПАЙЛАНЫ Музафар (баш редактору орусбасар), БЕШИПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орусбасар), БИТТИРАЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Усейли, ТОКЪУЛАНЫ Борис (журналы секретары).

ТЕЛЕФОНА:
Редактору ирибюйы - 42-43-01. Баш редактору орусбасары - 42-38-21, 42-26-22. Журналы секретары - Секретариат - 40-93-62, Коректорура - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Жамауат-поэтика жашауу бөлүмү - 42-47-68, 42-24-02.
Экономика бөлүмү - 42-66-72.
Культураны бөлүмү - 42-75-82.
Социальный политика бөлүмү - 42-66-76, 42-27-89.
Журналистика бөлүмү - 42-26-39, 42-66-71.
Писмоаланы, рекламаланы эм билдирүүчү бөлүмү - 42-37-74.
Тилмачычаны бөлүмү - 42-71-28. Сурат алычу бөлүмү - Бухгалтерия - 40-80-89.
Оператору - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бля кызыгы жорюрмайды. Кьол жаламзатга ренезия этилгенди эм ала артахта кыайгырадыла.

Газетде басманын материалда айтылган оюмла редакцияны оюну бля кесимине болукчулар. Ала да адатын халга атын берген Россия Федерацияны басманын жонкөндөн Законду тийишлиликте, материалды авторлары кесери жууапайдыла.

Редакция авторлардан 400 кетип тизгенден (машилка бля жазыган 5-6 бет) келип азмалды.

Кетип Басманы эм адалга информацияны эркинликтерин кыоркууга жаны бля Кызбарты-Малкыар регион иносурдула 1994 жылда 14-чонюва дариустарына этилгенди.

Регистрация номер — 81-0066. Индекс — 51532

Газетни басматга КыМР-ни Информациа коммуникация, жамауат бирдирлиги эм алай бөлүмю иштери жаны бля министростуну компьютер службасы хазир этгенди.

Кетип 1905 жылда Революция атыры коммунистик революцияда басмаланганды. Нальчик шахар Ленин аты проспекти, 33

Газеттени ислерне тапталуучу койно республикада башкы редактору КыМР-ни «Росстел» акционер общество жууапайды.

Газеттени ронингагы сагыну койно КыМР-ни «Росстел» акционер общество жууапайды. Телефон: 42-69-34

Номерге графике көре 19 сагытта кыоп салынданы. 21.00 сагытта кыоп салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИНЫ ЧЫГАРГАНДА:
Текүланы Хауа - дежурный редактор; Гайылыны Рита - жууалы секретарыны орусбасары; Зезаланы Ада - редактор; Ахметланы Шихида (1-чи бет), Акчуланы Феруза (3-4-чю бетле) - корректорула.

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5

Тиражи 3850 экз. Заказ № 5580

